

5 februari 2021

Positieve resultaten na zes jaar beleid: 14% stijging in tewerkstelling kansengroepen in West-Vlaanderen

Uit de meest recente studie uitgevoerd door POM West-Vlaanderen blijkt dat onze provincie in 2019 aan 63.552 personen met een afstand tot de arbeidsmarkt tewerkstellings- en participatieplaatsen bood. Dat is 10% meer dan het jaar voordien (+6.090 personen, 57.462 in 2018) en over de voorbije zes jaar zelfs een stijging van 14,1% (+7.846 personen of 55.706 personen in 2014). Een opvallende vaststelling is de daling van 16% binnen de vele 'tijdelijke activerende trajecten' (-1.942 personen over de periode 2014-2019) ondanks het aanklampsbeleid vanuit het Vlaamse beleid.

West-Vlaanderen kan rekenen op een sterk en divers netwerk aan bedrijven in de sociale economie en toeleidingsorganisaties. Via tal van tewerkstellings- en activeringsmaatregelen maken zij het verschil, dag in dag uit, voor mensen met een ondersteuningsnood.

De POM gebruikt in haar studie naar de tewerkstellingsmogelijkheden voor kansengroepen het model van de participatieladder als voorstellingswijze om zowel de tewerkstelling (met arbeidscontract; treden 5) als de participatie (zonder arbeidscontract, in de vorm van stages en opleidingen; treden 3 en 4) van personen met een afstand tot de arbeidsmarkt vorm te geven.

De werkzaamheidsgraad evolueert gunstig, maar het is nog te vroeg om victorie te kraaien

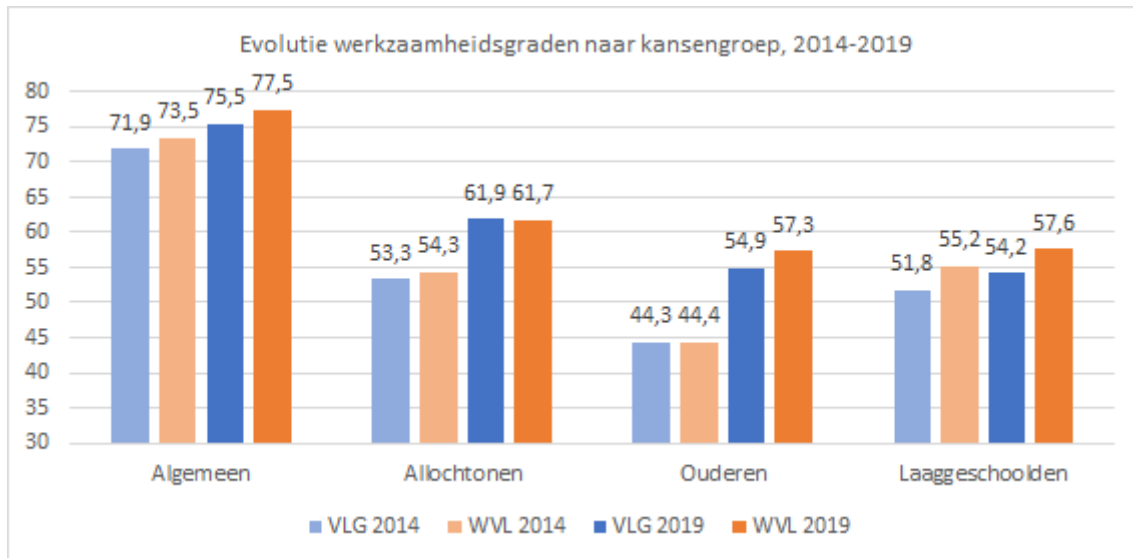
De werkzaamheidsgraden van onze kansengroepen nemen toe. Toch liggen ze nog steeds veel lager dan de algemene werkzaamheidsgraad. In 2019 was binnen Vlaanderen 75,5% van de 20- tot 64-jarigen aan het werk, voor West-Vlaanderen was dit 77,5%.

In West-Vlaanderen is er voor 2019 een werkzaamheidsgraad van 61,7% bij **allochtonen** van 20 tot 64 jaar, gelijkaardig aan deze in Vlaanderen (61,9%). Over een periode van vijf jaar was er voor zowel West-Vlaanderen als Vlaanderen een stijging van respectievelijk 7,4%-punt (54,3% in 2014) en 8,6%-punt (53,3% in 2014).

De werkzaamheidsgraad bij de **ouderen** (55- tot 64-jarigen) in West-Vlaanderen bedraagt 57,3% voor 2019 (54,9% voor Vlaanderen). Over een periode van vijf jaar is de werkzaamheidsgraad binnen deze groep gestegen met 12,9%-punt voor West-Vlaanderen (44,4% in 2014). Vlaanderen liet een kleinere toename van 10,6%-punt optekenen ten opzichte van 2014 (44,3%).

West-Vlaanderen kent een hogere werkzaamheidsgraad voor de **laaggeschoolden** in de groep van 20- tot 64-jarigen, zijnde 57,6% in 2019 ten opzichte van 54,2% in Vlaanderen. Ten opzichte van 2014 was er zowel voor onze provincie (55,2%) als voor Vlaanderen (51,8%) een stijging van 2,4%-punt.

De tendens is positief maar er is toch nog heel wat groeimarge bij de kansengroepen om tot de beoogde werkzaamheidsgraad te komen.

Bron: EAK – Labour Force Survey 2019, Verwerking: POM West-Vlaanderen.

De arbeidsmarktparticipatiegraad: een voorspellende indicator?

POM West-Vlaanderen berekende dat West-Vlaanderen een arbeidsmarktparticipatiegraad kent van 79,2%. Deze indicator houdt eveneens rekening met de participatie aan arbeid op de treden 3 en 4 van de participatieladder van personen uit de kansengroepen zónder arbeidscontract. Het is aannemelijk te stellen dat een groot deel van hen na een periode van anderhalf tot twee jaar zal doorstromen naar betaald werk (treden 5 en 6) en dus meegerekend zal worden in de werkzaamheidsgraad.

De Vlaamse Regering stelt als ambitie om in Vlaanderen een werkzaamheidsgraad van 80% te behalen in 2030. Met een arbeidsmarktparticipatiegraad van 79,2% in 2019 zijn we in West-Vlaanderen alvast op de goede weg om in het huidige decennium deze ambitie waar te maken. Vlaanderen volgt mogelijk met een arbeidsmarktparticipatiegraad van 77,1% in 2019. Met de 11.651 arbeidsmatige participatieplaatsen in West-Vlaanderen op treden 3 en 4 zijn de eerste aanzetten en opstappen tot duurzame tewerkstelling gelanceerd. Het is nu uitkijken in welke mate er vanuit die posities effectief doorstromen gerealiseerd wordt. Ook een inclusief personeelsbeleid, met focus op de retentie van de doelgroepen op treden 5 en 6, zal daartoe van belang zijn.

POM West-Vlaanderen blijft de kaart trekken van een inclusieve arbeidsmarkt

De sociale economie en de vele activeringsmaatregelen bieden **maatwerk aan zo'n 63.552 West-Vlamingen**, vooral langdurig werklozen, mensen met een lage scholing, mensen met een migratieachtergrond, mensen met een medische, mentale, psychische of psychosociale problematiek, en ex-gedetineerden. Dit is het equivalent van **14,7% van alle West-Vlaamse loontrekkenden (433.385 personen)**, of een op zeven personen.

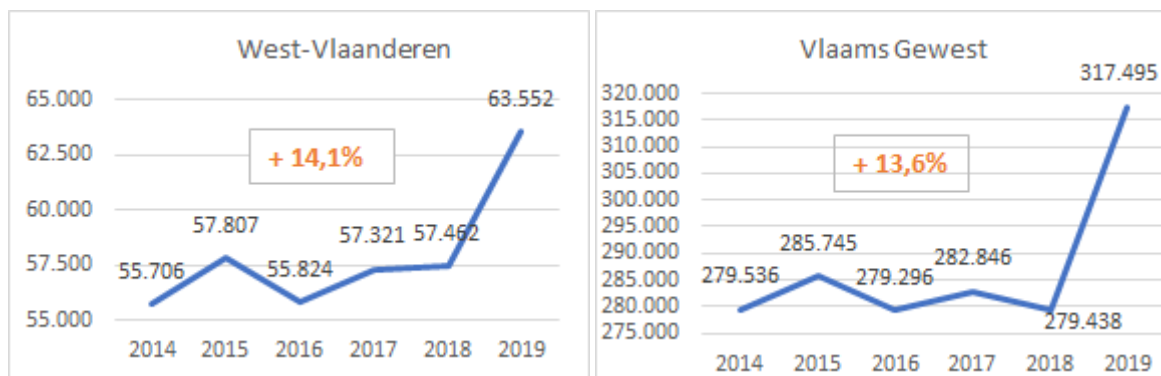
Van deze 63.552 personen:

- Oefenen **51.901 personen** een betaalde job uit met een persoonsgebonden ondersteuning (trede 5). Het leeuwendeel van deze loontrekkenden, namelijk 46.649 personen, wordt individueel ingeschakeld via tal van doelgroepkortingen. 6.099 personen worden collectief ingeschakeld via 'collectief maatwerk' – de gekende maatwerkbedrijven en -afdelingen – en via 'lokale diensteneconomie'.

- Zijn **10.198 personen** actief in een tijdelijk competentieversterkend begeleidingstraject, zonder arbeidscontract (trede 4). Zij participeren via een tijdelijk statuut binnen een reële arbeidsmarktsetting om competenties en werkervaring op te doen zodat een instroom naar trede 5 of 6 binnen handbereik ligt binnen anderhalf tot twee jaar.
- Verrichten **1.453 personen** (onbetaalde) arbeidsmatige activiteiten onder zorgbegeleiding (trede 3). Zij hebben nood aan een combinatie van werk- en zorgbegeleiding en staan nog een stap verder af van betaalde arbeid dan personen op trede 4.

West-Vlaanderen heeft een aandeel van 20% in de Vlaamse tewerkstelling en participatie van kansengroepen (317.495 personen). Dit is een hoger aandeel dan dat van West-Vlaanderen in de bezoldigde tewerkstelling (18,5%) of de beroepsbevolking (17,9%). West-Vlaanderen heeft een specialisatie en kan een uitgebreide expertise voorleggen wat sociale economie betreft.

Ondanks een structurele ondertewerkstelling van kansengroepen stellen we toch vast dat over de **periode 2014–2019 de tewerkstelling en arbeidsmatige participatie van kansengroepen met maar liefst 14,1% is gestegen voor West-Vlaanderen** (van 55.706 tot 63.552 personen). Voor Vlaanderen was dit eveneens een toename van 13,6%.

Tewerkstelling en arbeidsmatige participatie van personen uit de kansengroepen, 2014-2019.
Bron: POM West-Vlaanderen op basis van diverse bronnen.

We zien vooral een uitbreiding bij de doelgroepkorting (+27% in West-Vlaanderen en +29,2% in Vlaanderen tussen 2014 en 2019). Vlaanderen wil met haar doelgroepenbeleid de aanwerving en retentie van personen met een arbeidshandicap, jongeren, ouderen en ook langdurig werklozen financieel ondersteunen. De grootste groei is er voor de focusdoelgroep 'jongeren' die voor West-Vlaanderen met 55,4% is gestegen (van 4.443 naar 6.906 personen) en in Vlaanderen net geen verdubbeling telde (van 17.577 naar 34.365 personen).

Een opmerkelijke en spijtige vaststelling is de daling met 16% voor West-Vlaanderen, en met 17,5% voor Vlaanderen, binnen de activeringstrede trede 4, waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in tal van tijdelijke activerende competentieversterkende begeleidingstrajecten participeren. Het aantal personen daalde namelijk van 12.140 in 2014 naar 10.198 in 2019 voor onze provincie. Deze daling staat haaks op de verwachtingen, gezien het aanklampingsbeleid dat al enkele jaren vanuit Vlaanderen gevoerd wordt. Vlaanderen wil in deze beleidsperiode 120.000 mensen extra aan het werk krijgen, en daar zullen deze tijdelijke trajecten, zoals onder meer de werkplekinstrumenten, toch moeten toe bijdragen. Iedereen moet mee aan boord, elk on(der)benut talent moet geactiveerd worden. Deze dalende trend moet gekeerd worden.

Omvangrijke groep verscholen arbeidsreserve in de potentiële beroepsbevolking

Ruim één op vijf (22,1%) van de potentiële beroepsbevolking (18-64 jaar) in West-Vlaanderen is niet beroepsactief (155.360 personen). In Vlaanderen behoort 23% tot de niet-beroepsactieve bevolking (914.746 personen). De inactieven werken niet maar zijn ook niet werkloos en dienen zich niet of niet meer aan op de arbeidsmarkt. De inactieven zijn een heterogene groep waaronder oudere werklozen met vrijstelling, studenten, bruggepensioneerden en arbeidsgehandicapten. Mits de nodige ondersteuning of extra inspanningen zou een deel van hen toch actief kunnen participeren op de arbeidsmarkt en de toenemende arbeidsvraag helpen invullen.

Ook bij de invaliden – loontrekkenden, zelfstandigen of werklozen die al één jaar of langer arbeidsongeschikt zijn – zit potentieel verscholen. West-Vlaanderen telde in 2019 meer dan de helft méér invaliden (44.711 personen) dan niet-werkende werkzoekenden (26.518 personen). Ook voor Vlaanderen is dat het geval.

Tot voor kort kon deze potentiële arbeidsreserve moeilijk geactiveerd worden. Door haar in mei 2020 extra regisseursrollen toe te kennen, werd VDAB ook verantwoordelijk voor het begeleiden naar werk van al deze groepen. Hopelijk kan het mobiliseren van dit verborgen arbeidspotentieel de dalende cijfers bij de activeringstrede 4 doen keren. Het is in ieder geval zo dat alle beschikbare talenten op en naast de arbeidsmarkt nodig zullen zijn om aan de vervangingsvraag tegemoet te komen en alle nieuwe jobs in te vullen die de komende jaren het daglicht zullen zien.

Een klare kijk en vereenvoudiging

Ondanks de ervaring van de POM in het uitvoeren van deze studie, blijft het elke keer opnieuw een uitdaging om een helder overzicht te brengen van de resem aan tewerkstellingsmaatregelen en het activeringsbeleid voor kansengroepen. Van de organisaties op het werkveld verwachten we dat ze samenwerken en naadloze overgangen maken tussen de treden om zo kansen te bieden aan de werkzoekende hogerop de participatieladder. Het is daarom van primordiaal belang dat onze organisaties en hun begeleiders een klare kijk hebben op het geheel. Zij moeten beslissingen nemen waar ‘die persoon met een ondersteuningsnood’ die voor hen zit het meeste bij gebaat is. Daarom ook moedigen we vereenvoudigingen heel sterk aan. De jongste hervorming van arbeidszorg binnen het Departement Werk en Sociale Economie (WSE) (goedgekeurd per ministerieel besluit op 8 januari 2021) is hier een mooi recent voorbeeld van: drie diverse maatregelen arbeidszorg gesubsidieerd vanuit WSE worden vanaf 1 april 2021 één.

Kennis is cruciaal

Een goede kennis van het werkveld is onontbeerlijk. De POM blijft haar rol als kennispartner van het brede socio-economische werkveld opnemen en onderbouwt haar beleid met kwaliteitsvolle data, studies en informatie. Niet alleen pionierden we met de verankeringstudie, waar we de economische meerwaarde van onze maatwerkbedrijven in de verf zetten en nu aan een update werken (www.pomwvl.be/verankering), de POM bouwt ook kennis op over de meerwaarde van arbeidszorg. Arbeidszorg is voor velen de eerste (op)stap naar (betaald) werk en maakt zo onze arbeidsmarkt toegankelijk en inclusief. Op basis van een onderbouwde studie willen we ook de return van arbeidszorg onderzoeken: wat brengt arbeidszorg op, niet alleen voor de doelgroepmedewerker, maar ook voor u en ik? Voor ons als samenleving? Kijk alvast eens naar www.pomwvl.be/meerwaarde-arbeidszorg waar we aan de hand van het ‘verhaal van Tineke’ op een heldere en heel herkenbare manier uitleggen wat arbeidszorg kan betekenen voor ieder van ons, want het kan iedereen overkomen.

Voor en na corona ...

Op vlak van arbeidsmarkt is er duidelijk een 'voor' en een 'na' corona. Voor de coronacrisis stond onze arbeidsmarkt in brand. Veel bedrijven kregen hun vacatures niet ingevuld en dat wakkerde de aandacht voor 'personen met een afstand tot de arbeidsmarkt' aan. Deze 'sense of urgency' zal wellicht na de crisis minder voelbaar zijn. Echter, de coronacrisis heeft ons allen geleerd hoe belangrijk werk voor ons is, en zeker voor de allerzwaksten. Het biedt ons sociale contacten, een dagelijkse routine en zin aan het leven (de zogenaamde latente voordelen van arbeid, maar al te goed gekend bij arbeidszorg). Er is wel het besef dat de relance van onze economie bij voorkeur inclusief, duurzaam en circulair moet zijn. We beseffen meer dan ooit dat alle maatschappelijke schakels onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn: bedrijven, gezonde werknemers, klanten en leveranciers, een gezonde overheid Kortom, **hoe meer mensen aan het werk, hoe beter voor onze samenleving.**

Vandaar onze oproep om te **blijven investeren in sociale economie**, nu meer dan ooit. Het is een model dat zijn kwaliteiten heeft bewezen: werknemers krijgen een job, de samenleving een extra dienstverlening, werkloosheidsvergoedingen worden omgezet in duurzame financiële stimuli voor bedrijven en organisaties die zich inzetten om 'moeilijk werk makkelijk te maken' en 'mensen met een ondersteuningsnood sterker maken'.

De studie, infographic, samenvattende analyse, tabellenbijlage met cijfers 2019 (ook voor de periode 2014-2019) vindt u op www.pomwvl.be/inventaris-sociale-economie. Wenst u een gedrukte infographic (extra) te ontvangen, laat het weten aan de medewerkers van de POM.

Meer informatie?

Team Data Studie & Advies, POM West-Vlaanderen

E data@pomwvl.be

Ilse Van Houtteghem, Coördinator Sociale Economie, POM West-Vlaanderen

T +32 50 140 176 – M. + 32 495 39 44

E ilse.van_houtteghem@pomwvl.be